

भाग २

श्री ५ को सरकार

कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराज ज्ञानेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट जारी गरिबक्सेको तल लेखिए बमोजिमको अध्यादेश सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

२०६० सालको अध्यादेश नं. २६

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदावली विराजमान मानोन्नत वीरेन्द्रमाला महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐरामपट्ट परम महागौरवमय सुप्रदीप्त वीरेन्द्रप्रजातन्त्रभास्कर परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरखादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज ज्ञानेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको अध्यादेश

प्रस्तावना: न्यायिक निकायमा कार्यरत न्यायाधीश, कर्मचारी तथा कानून व्यवसायीको कार्य क्षमता र व्यावसायिक दक्षतामा अभिवृद्धि गर्न तथा कानून र न्यायको क्षेत्रमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने सम्बन्धमा राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको तत्काल व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको र हाल संसदको अधिवेशन नभएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज ज्ञानेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को धारा ७२ अनुसार यो अध्यादेश जारी गरिबक्सेकोछ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस अध्यादेशको नाम “राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान अध्यादेश, २०६०” रहेकोछ ।

(२) यो अध्यादेश तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस अध्यादेशमा,-

(क) “प्रतिष्ठान” भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान सम्भन्नु पर्छ ।

(ख) “परिषद्” भन्नाले दफा ६ बमोजिम गठन भएको न्यायिक प्रतिष्ठान परिषद् सम्भन्नु पर्छ ।

(ग) “समिति” भन्नाले दफा ९ बमोजिम गठन भएको कार्यकारी समिति सम्भन्नु पर्छ ।

(घ) “कार्यकारी निर्देशक” भन्नाले दफा १७ को उपदफा (२) बमोजिम नियुक्त भएको कार्यकारी निर्देशक सम्भन्नु पर्छ ।

(ङ) “न्यायिक निकाय” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको अदालत, विशेष अदालत, न्यायाधिकरण वा न्यायिक निर्णय गर्ने निकाय सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले सरकारी वकील कार्यालय र कानून तथा न्यायको क्षेत्रसंग सम्बन्धित अन्य निकाय समेतलाई जनाउँछ ।

(च) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस अध्यादेश अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्नु पर्छ ।

परिच्छेद-२

प्रतिष्ठानको स्थापना सम्बन्धी व्यवस्था

३. राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको स्थापना: (१) न्यायिक निकायमा कार्यरत न्यायाधीश, कर्मचारी तथा कानून व्यवसायीको कार्य क्षमता र व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धि गर्न तथा कानून र न्यायको क्षेत्रमा अध्ययन

(५)

आधिकारिकता मुद्रण ~~विमो~~गबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

तथा अनुसन्धान गर्ने काम समेतको लागि राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान स्थापना गरिएकोछ ।

(२) प्रतिष्ठानको केन्द्रीय कार्यालय काठमाडौं उपत्यकामा रहनेछ र प्रतिष्ठानले आवश्यकता अनुसार काठमाडौं उपत्यका बाहिर पनि प्रतिष्ठानको कार्यालय खोल्न सक्नेछ ।

४. प्रतिष्ठान स्वशासित र संगठित संस्था हुने: (१) प्रतिष्ठान अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछ ।

(२) प्रतिष्ठानको काम कारवाहीको निम्ति आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

(३) प्रतिष्ठानले व्यक्ति सरह चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न र बेचबिखन गर्न वा अन्य किसिमले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(४) प्रतिष्ठानले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न र प्रतिष्ठान उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्न सक्नेछ ।

५. प्रतिष्ठानको काम, कर्तव्य र अधिकार : प्रतिष्ठानको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) न्यायिक निकायमा कार्यरत न्यायाधीश, कर्मचारी तथा कानून व्यवसायीको कार्य क्षमता र व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धि गर्नको निमित्त आवश्यकतानुसार तालीम, प्रशिक्षण, सम्मेलन, कार्यशाला, गोष्ठी, सेमिनार, अन्तरक्रिया तथा त्यस्तै किसिमका अन्य कार्यक्रम संचालन गर्ने,

(ख) कानून र न्यायको क्षेत्रसंग सम्बन्धित विषयमा अनुसन्धान गर्ने तथा अनुसन्धानमूलक सामाग्री प्रकाशन गर्ने,

(ग) कानून र न्यायसंग सम्बन्धित विषयमा परामर्श तथा सूचना सेवा उपलब्ध गर्ने गराउने,

(घ) न्यायिक निकायमा कार्यरत न्यायाधीश, कर्मचारी तथा कानून व्यवसायीको कार्य क्षमता र कार्य दक्षता अभिवृद्धि गर्न सर्वोच्च अदालत, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालय, न्याय परिषद्, न्याय सेवा आयोग तथा नेपाल कानून व्यवसायी परिषद्संग समन्वय गर्ने,

(६)

आधिकारिकता मूद्रा विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

- (ड) अर्धन्यायिक निकायमा कार्यरत न्यायिक काम गर्ने कर्मचारीको कार्य क्षमता र कार्य दक्षता अभिवृद्धि गर्न आवश्यकतानुसार तालीम, गोष्ठी, सम्मेलन संचालन गर्ने,
- (च) कानून र न्याय क्षेत्रमा देखिएका कमी, कमजोरी र त्रुटीलाई सुधार गर्न सम्बन्धित निकायलाई सहयोग गर्ने,
- (छ) कानून र न्यायको क्षेत्रमा विकसित नयां प्रविधि र प्रयोगको सम्बन्धमा न्यायिक निकायमा कार्यरत जनशक्तिलाई प्रशिक्षित गराउने,
- (ज) न्यायिक प्रशिक्षण कार्यक्रमलाई न्याय प्रशासनको अभिन्न अङ्गको रूपमा आवद्ध गर्ने,
- (झ) न्यायिक प्रशिक्षण कार्यक्रमलाई न्याय छिटो, सरल र सर्वसुलभ गराउने उद्देश्यसंग आवद्ध गर्ने,
- (ञ) न्याय सम्पादन, फैसला कार्यान्वयन, कानून तर्जुमा र न्याय प्रशासन सम्बन्धी कार्यविधिका सम्बन्धमा ज्ञान र सीप अभिवृद्धि गरी प्रशिक्षणलाई वृत्ति विकाससंग आवद्ध गर्ने,
- (ट) कानून व्यवसायलाई प्रतिस्पर्धि, सक्षम, सेवामूलक तथा प्रभावकारी व्यवसायको रूपमा विकास गर्ने सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने,
- (ठ) कानून र न्यायका क्षेत्रमा देखिएका समस्या समाधानको लागि सम्बन्धित विषयका विज्ञहरुलाई सहभागी गराई आवश्यकता अनुसार सेमिनार, गोष्ठी, सम्मेलन, कार्यशाला संचालन गर्ने,
- (ड) अन्य मुलुकका न्यायिक प्रशिक्षण सम्बन्धी संस्थासंग सम्पर्क राखी प्रशिक्षण कार्यक्रमलाई स्तरीय र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक सहकार्य गर्ने,
- (ढ) कानून र न्यायको क्षेत्रमा संचालन गरिने क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको सम्बन्धमा श्री ५ को सरकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्था बीच सम्पर्क निकायको रूपमा काम गर्ने,
- (ण) प्रतिष्ठानको कार्यक्रम संचालन र विकासका लागि श्री ५ को सरकार, विदेशी सरकार, अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्था वा व्यक्तिबाट आवश्यक स्रोत साधन जुटाउने,

(७)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

- (त) न्यायिक जनशक्तिको क्षमता विकासका लागि विदेशी न्यायिक संस्था तथा प्रशिक्षण संस्थाहरुको अवलोकन भ्रमण तथा वैदेशिक तालीम, गोष्ठी, कार्यशाला आदि आवश्यक विविध कार्यक्रमको व्यवस्था मिलाउने ,
- (ठ) तोकिए बमोजिमको अन्य कार्य गर्ने गराउने ।

परिच्छेद-३

परिषद् सम्बन्धी व्यवस्था

६. परिषद्को गठन : (१) प्रतिष्ठानको सर्वोच्च निकायको रूपमा काम ग एक न्यायिक प्रतिष्ठान परिषद् रहनेछ ।

(२) परिषद्को गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) प्रधान न्यायाधीश	-अध्यक्ष
(ख) कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्री	-सदस्य
(ग) उपाध्यक्ष, राष्ट्रिय योजना आयोग	-सदस्य
(घ) सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीशहरु मध्येबाट दुईजना	-सदस्य
(ङ) महान्यायाधिवक्ता	-सदस्य
(च) सर्वोच्च अदालतका सेवा निवृत्त न्यायाधीशहरु मध्येबाट एकजना	-सदस्य
(छ) डीन, कानून संकाय, त्रिभुवन विश्वविद्यालय	- सदस्य
(ज) पुनरावेदन अदालतका न्यायाधीशहरु मध्येबाट एकजना	-सदस्य
(झ) कानून विषयमा प्राध्यापक भई कम्तिमा पाँच वर्ष अध्यापन गरेका व्यक्तिहरु मध्येबाट एकजना	-सदस्य
(ञ) अध्यक्ष, नेपाल बार एसोसियसन	-सदस्य
(ट) जिल्ला अदालतका न्यायाधीशहरु मध्येबाट एकजना	-सदस्य
(ठ) कार्यकारी निर्देशक	-सदस्य-सचिव

(३) उपदफा (२) को खण्ड (घ), (च), (ज), (झ) र (ट) बमोजिमका सदस्यहरुको मनोनयन प्रधान न्यायाधीशले गर्नेछ र निजहरुको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ ।

(८)

आधिकारिकता मुद्रा विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।